

גליון תתא + ערש"ק פרשת חיי שרה

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

הצד השווה בין שרה לאסתר

גדר חיוב ישראל לתקן האומות

טעם קניית המעדה בכסף מלא

"להוציא יקר מזולל"

מכון אור החסידות

סניף ארץ הקודש
ת.ד. 2033
כפר חב"ד 6084000
03-738-3734
Likras@likras.org

Or Hachasidus

Head Office
1469 President St. #BSMT
Brooklyn, NY 11213
United States
(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת חיי שרה, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תתא), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתות הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנוכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

תוכן ענינים

ב. מקרא אני דודש.....

ישלח מלאכו "אתך" או "לפניך"?

מדוע שינה אליעזר מדברי אברהם באופן הליכתו של המלאך ?
מדוע חשש אליעזר לומר לבתואל שהמלאך פועל הכל מראש ?
הפעולה המיוחדת של המלאך בשליחותו של אליעזר

(ע"פ לקושי שיחות ח"ה עמ' 99 ואילך)

ה. פנינים עיונים וביאורים קצרים.....

מערה כפולה או בית כפול? (ע"פ לקושי שיחות ח"ה עמ' 105 ואילך)

טעם קניית המערה בכסף מלא (ע"פ לקושי ח"י עמ' 60 ואילך)

ו. יינה של תורה.....

עיקר העבודה – לזכך את ה"מים"

איך באים עם "ימין עילאין" ? / מהי התועלת בעבודה שאינה יציבה
בנפש האדם ? / עיקר העבודה בדברים שאינם קבועים בנפש

(ע"פ לקושי שיחות ח"ג עמ' 773 ואילך, תורת כנסת ח"ב עמ' 208 ואילך)

ז. פנינים דרוש ואגדה.....

הצר השווה בין שרה לאסתר (ע"פ תורת כנסת ח"ט ע' 401 ואילך)

להוסיף בנים לאבני שבשמים (ע"פ ספר השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 88)

ח. חידושי סוגיות.....

ב' גדרים בפעולת ישראל על בני נח לקיום מצותיהם

ידייק מהרמב"ם הביא הא דצריכים ב"נ לקיים מפני הציווי בהלכה
בפ"ע / יבאר דאיכא ב' דרכים בחיוב ישראל לתקן האומות, בדרך
פעולה ובדרך מקיפה, ויתלה זה בחילוק בין אברהם לשרה בנסים
שבהמשך ללידת יצחק

(ע"פ לקושי שיחות ח"ה עמ' 94 ואילך)

ט. תורת חיים.....

סייעתא דשמיא ועזר מהקב"ה

י. דרכי החסידות.....

"להוציא יקר מזולל"

מקרא אני הדרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

ישלח מלאכו "אתך" או "לפניך"?

מדוע שינה אליעזר מדבריו אברהם באופן הליכתו של המלאך? / מדוע חשש אליעזר לומר לבתואל שהמלאך פועל הכל מראש? / הפעולה המיוחדת של המלאך בשליחתו של אליעזר

כשמספר אליעזר לבני משפחת רבקה את השתלשלות שליחותו, הוא חוזר בפניהם על דברי אברהם אדונו, שבירכו בהצלחה בזכות מלאך ה' שיתלווה אליו: "ויאמר אלי, ה' אשר התהלכתי לפניו, ישלח מלאכו אתך והצליח דרכך, ולקחת אשה לבני ממשפחתי ומבית אבי" (כד, מ).

והקשה האלשיך (פרשתנו כד, לג השאלה הז'): לפני כן בפרשה מספר הכתוב על דברי אברהם לאליעזר בעת ששלחו, ושם נאמר (כד, ז) - "ה' אלקי השמים... הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם".

ומעתה, כיון שאברהם אמר לאליעזר שהקב"ה "ישלח מלאכו לפניך" - מדוע שינה אליעזר בעת חזרתו על דברי אברהם, ונקט שהקב"ה "ישלח מלאכו אתך"?

וביאר האלשיך, שבלשון זו התכוון אליעזר להגדיל ולחזק את כבודו בעיני בני משפחת רבקה:

אליעזר חשש שאף כי יסכימו שעצם השידוך ליצחק דבר נכון הוא, עדיין יטענו שלא מתאים הדבר ואין זה מן הכבוד שישלחו את בתם המיוחסת יפת המראה בידי "עבד" בעלמא;

ועל זה הדגיש להם אליעזר שאברהם אמר לו "ה' ישלח מלאכו אתך": "עשה את המלאך טפף אליי, כי אמר שהמלאך יבוא אתי - ולא שאני אבוא אתו - כי אני העיקר... כי אני כשאר כל העבדים, כי כשר וצדיק אני... אני העיקר והמלאך טפל אליי", ובוה נתכוון שאין להם לחשוש מפני מעמדו השפל לכאורה, כיון שאברהם סמך עליו והחשיב אותו אפילו יותר ממלאך ה' (ועיי"ש בדבריו עוד).

ב. והנה, מהלך זה של האלשיך מתאים לדרכו בקודש בדרך הדרוש, אמנם עדיין צריך ביאור בדרך הפשט: למה שינה אליעזר, ובמקום "מלאכו לפניך" אמר "מלאכו אתך"? ולכאורה ה' אפשר לומר שבדרך הפשט קושיא מעיקרא ליתא, כיון שאין זה אלא שינוי בלשון, ולפי פשוטו אין בזה קפידא. וכמו שרואים בעוד כמה ענינים שבהם שינה אליעזר בחזרתו על דברי אברהם מכפי שהדברים נאמרו לפני כן מפי אברהם עצמו, שאף שהלשון שונה הרי התוכן הוא אחד (וכן כתב הרד"ק (פרשתנו כד, לט): "ובשנות הדברים האלה יש בהם שינוי מלות, אבל הטעם אחד").

אמנם מצינו ברש"י בתחילת פרשת נח, שהתעכב על דיוק כעין זה ממש, והוא על מה שכתוב "את האלקים התהלך נח", ומביא רש"י שאברהם אמר "אשר התהלכתי לפניו" (פרשתנו כד, מ), ומדייק רש"י בהבדל הלשונית ומיישב [נח ה' צריך סעד לתומכו, אבל אברהם ה' מתחזק ומהלך בצדקו מאליו], והיינו, שאצל נח נאמר "את האלקים התהלך נח" כיון שהי' צריך לעזרה והי' האלקים "אתו" לסייעו, ואילו אברהם התהלך בצדקתו לפני האלקים בכחות עצמו, ולכן נאמר בו "אשר התהלכתי לפניו";

הרי מוכח שגם בדרך הפשט צריך ליישב ההבדל בין הלשון "לפני" להלשון "את" (במשמעות של "עם"), ומעתה הדרא קושיא לדוכתא בנידון דידן - מדוע אברהם אמר שהמלאך יהי' "לפני" אליעזר ("מלאכו לפניך"), ואילו אליעזר עצמו העדיף לומר ביחס להמלאך את הלשון "את", שהי' עמו ("מלאכו אתך").

ג. ונראה לומר, שההבדל בין שני הלשוניות פשוטו כמשמעו:

"ישלח מלאכו לפניך" היינו שהמלאך ילך לפני אליעזר, להבטיח מראש את הצלחת שליחותו, כך שאליעזר יגיע לאחר שהכל כבר מוכן ומזומן;

ואילו "ישלח מלאכו אתך" היינו שהמלאך ילך יחד עם אליעזר. כלומר, שעיקר הפעולה תהי' על ידי אליעזר, והמלאך יסייע בידו שהשליחות תצליח [ובלשון רש"י בתחילת פרשת נח הנ"ל: "סעד לתומכו"].

ובכן, אליבא דאמת הנה המלאך הלך "לפני" אליעזר, ולכן אמר אברהם "מלאכו לפניך"; אמנם כשדיבר אליעזר עם בתואל אבי רבקה, הוכרח לשנות ו"לצמצם" את פעולת המלאך, ולכן אמר רק "מלאכו אתך", כדלקמן.

ד. ביאור הענין: כוונת אברהם באומרו "ישלח מלאכו לפניך", היתה שהצלחת השליחות תהי' מובטחת מראש, ללא קושי, כי המלאך הולך עוד לפני אליעזר ומכין עבורו את הכל.

וכך הוה, שאליעזר לא הוצרך לעמל כלל, אלא היתה לו קפיצת הדרך (פרש"י כד, מב), וכשהגיע לארם נהריים "אל באר המים" (כד, יא) לא הי' צריך להמתין, אלא "טרם כלה לדבר" - כבר ראה "והנה רבקה יוצאת" (כד, טו).

[במדרש (ב"ר פ"ט, ד) הביאו מאורע זה כאחד המאורעות שבהם נענה המתפלל "במענה פיו", והיינו שבוא רבקה הי' בזכות תפלת אליעזר (ובזה גופא יש חידוש מיוחד שבאה עוד

לפני שהספיק לסיים את תפלתו, "טרם כלה לדבר".

אמנם בדרך הפשט, הרי מזה שראה את רבקה מגיעה באמצע תפלתו, מוכח שרבקה יצאה מביתה עוד לפני שהתחיל להתפלל, והיינו שבואה נפעל מלמעלה גם לולי תפלתו.

וגם בהמשך ניכר דבר זה, שכאשר בתואל רצה לעכב את השידוך "בא מלאך והמיתו" (רש"י כד, נה); ושוב בסיום הענין, כאשר "אחי" ואמה" קראו לנערה ושאלו את פי', היא השיבה מיד "אלך" (כד, נח), ללא כל שיהוי ומחשבה, ויתירה מזו – כפירוש רש"י שם: "אלך מעצמי, ואף אם אינכם רוצים"!

שכל זה מוכיח ומגלה שמלאך ה' פעל הכל, ללא שהוצרך אליעזר להשתדלות מיוחדת.

ה. אמנם כאשר בא אליעזר בדין ודברים עם בתואל ומבקש את הסכמתו להשידוך, אז "צמצם" את פעולת המלאך ולא הזכיר את הלשון "ישלח מלאכו לפניך";

כי, אם ה' אליעזר מספר אשר הובטח שמלאך ה' הולך "לפניו" והוא המכין הכל מראש, ה' בתואל משיב לו: "לשם מה אתה מנהל עמי דין ודברים, משא ומתן? הרי, לדברייך, המלאך כבר פעל את הכל מראש, וכל הדיבור בינינו מיותר!..."

ולכן בפני בתואל אמר אליעזר את הלשון "ישלח מלאכו אתך", שהמלאך מתלווה עמו ביחד – ולא סיפר על כך שהמלאך פועל הבל מראש, מה שלא ה' מתאים לתפיסתו והשגתו של בתואל.

ו. ואין להקשות: סוף סוף, איך אמר אליעזר בשם אברהם דבר שלא אמרו?

כי [בנוסף לכך שמצינו ששינה אליעזר אפילו בסיפור מעשה ממש והיפך הסדר "כדי שלא יתפסוהו בדבריו" (רש"י כד, מז), הרי] בענינו אין זה שינוי מלכתחילה מדברי אברהם – כי בדברי אברהם "ישלח מלאכו לפניך" נבדל גם כן זה שהמלאך יהי' אתו לסייע אותו בכל פעולותיו, כמובן בפשטות; אלא שאליעזר לא סיפר הבל, ולכן העלים את הנוסח "לפניך" וגילה רק את הנוסח "אתך" הכלול בזה.

ויש לומר עוד, שכדי להקטין את השינוי מדברי אברהם המקוריים, הוסיף אליעזר ואמר ("ישלח מלאכו אתך) והצליח דרכך" – מה שלא מצינו בפירוש בדברי אברהם לפני כן:

בהוספת התיבות "והצליח דרכך" – התכוון אליעזר להשלים במקצת את זה שהחסיר מדברי אברהם את ברכתו "ה' ישלח מלאכו לפניך", ולכן הוסיף לשון "הצלחה", שעניינה האמיתי הוא מתנה המתקבלת מלמעלה ללא השתדלות מצד המקבל (וראה בארוכה 'אור התורה' לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק פרשת וישב רעז, א-ב).

והיינו, שמצד אחד לא רצה אליעזר לומר בפירוש שאברהם בירכו שהמלאך ילך "לפניו" ויכין הכל מראש, אבל מצד שני לא רצה להשמיט ענין זה לגמרי ולכן רמז לזה על ידי הוספת הלשון "הצלחה" שזהו ענינה.

ועוד יש להאריך בכ"ז.

טעם קניית המערה בכסף מלא

בכסף מלא יתננה לי

אשלם כל שווי, וכן דוד אמר לארונה בכסף מלא
(כג, ט. ובפרש"י)

צ"ב מה שמוסיף רש"י "וכן דוד אמר
לארונה בכסף מלא", שאין זה נוגע לכאורה
בהבנת הכתובים כאן.

וי"ל, דבזה ביאר לנו רש"י הטעם שרצה
אברהם לקנות את המערה "בכסף מלא"
דוקא:

הטעם שלא רצה דוד לבנות את המזבח
בהר המור" עד ששילם עבורו בכסף מלא,
אף שכבר זכה בו כבר מדין כיבוש, הוא
כמפורש בכתוב (דברי הימים א כא, כד) "כי לא
אשא אשר לך לה' והעלות עולה חנם", היינו
שרצה שלא יהי' לארונה שום שייכות למקום
המזבח, ולכן שילם לו בכסף מלא, כדי לסלק
את זכותו של ארונה מכל וכל.

ועד"ז היתה כוונת אברהם בקניית
מערת המכפלה "בכסף מלא", דאע"פ שהי'
בדיו ליטלה מן הדין, שהרי אמר לו הקב"ה
"לזרעך אתן את הארץ הזאת" (לך לך יב, ז.
כפרש"י לעיל כג, ד), מ"מ שילם לעפרון כסף
מלא כדי לסלק את זכותו מן המערה לגמרי
(ראה עד"ז ש"ך עה"ת שם, יז).

מערה כפולה או בית כפול?

ויתן לי את מערת המכפלה

המכפלה - בית ועלי על גביו
(כג, ט. רש"י)

לכאורה יש לדייק בלשון רש"י, שכתב
"בית ועלי" על גביו" ולא "מערה ועלי" על
גביו" שהרי בית ומערה שונים הם לגמרי -
בית בנוי על הארץ, ואילו מערה היא חלל
בתוך הארץ.

ויש לבאר:

בהמשך הכתובים נאמר "שדה עפרון
אשר במכפלה" (כג, יז), ומזה משמע שלא
רק המערה נקראה בשם "מכפלה", אלא כך
הי' שמה של כל השדה כולה (ראה רשב"ם,
רמב"ן, ועוד, כאן). ואין לומר שהשדה נקראה
"מכפלה" על שם המערה שבה, שהרי נאמר
"מערת שדה המכפלה" (כג, יט) וכן "במערה
אשר בשדה המכפלה" (ויחי מט, ל), דמשמע
שעיקר התואר "מכפלה" מתייחס לשדה,
והמערה נקראת "מערת המכפלה" אגב
השדה.

ולכן פירש רש"י שהתואר "מכפלה" אכן
אינו על שם המערה עצמה, אלא שליד
המערה הי' בית כפול - "בית ועלי" על גביו".

וזהו שמצד אחד נקראה המערה עצמה
"מערת המכפלה", כי ה"מכפלה" - הבית
הכפול - היתה בסמיכות למערה זו, ולאידך
השדה כולה נקראה בשם "מכפלה", לא ע"ש
המערה שבה, אלא ע"ש הבית הכפול שהי'
שם. וק"ל.

ינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

עיקר העבודה – לזכך את ה"ימים"

איך באים עם "יומין עילאין"? / מהי התועלת בעבודה שאינה יציבה בנפש האדם? / עיקר העבודה בדברים שאינם קבועים בנפש

בעת זקנותו של אברהם אבינו, מתארת התורה שהי' "בא בימים" (פרשתנו כד, א). ופירשו בזהר (ח"א קכט, א. רכד, א. וראה תורה אור פרשתנו טז, א) ששבחו של אברהם נאמר כאן, שהי' בא עם "אינון יומין עילאין".

אותם "יומין עילאין", הם "לבושים" רוחניים לנשמת האדם, הנוצרים מהמצוות שמקיים בכל יום ויום. וכאשר עובר יום והאדם לא מקיים בו מצווה, הרי חסר לו ה"לבוש" של אותו היום. וזהו שבחו של אברהם אבינו, שבא עם לבושי ה"יומין עילאין" כולם, ולא החסיר אפילו לבוש של יום אחד.

יש לברר טיבה של הדגשה זו, שהי' לו לאברהם הלבושים הרוחניים שנוצרו מידי יום ביומו. כי לכאורה, אם המכוון הוא שיקיים בימי חלדו כך וכך מצוות, הרי יכול להיות יום אחד בלי קיום מצווה ולמחר יקיים כפליים ועדיין יקיים מצוות כשיעור הדרוש לו. ומהו גודל השבח במה שהי' אברהם בא עם לבושי כ"ה הימים דווקא?

וצריך לבאר תחילה את תכלית עבודת האדם עלי אדמות, שקשורה קשר בל יינתק עם עניין ה"ימים". ואזי תובן מעלתו המיוחדת של אברהם שהי' "בא בימים". וגם יתבאר מה שיש לו לאדם ללמוד מכך הוראה לעידוד וחיווק בעבודתו את קונו.

לקיים מצווה בכל יום ולקדש אותו

תכלית בריאת העולם והתהוותו, היא מה ש"נתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה

בתחתונים" (תחומא נשא טז. ועוד; תניא פל"ו). הקב"ה נתאוה שייבראו עולמות נחותים מצומצמים ושפלים, ושם דווקא יעבדו בני ישראל, ויזככו ויקדשו את ענייני העולם הגשמיים והנחותים. והתכלית היא, שיעשו את העולם כולו ראוי להיות דירה ומדור לשבתו ית'.

והנה, התענוג לפניו ית' הוא בעיקר מהעבודה שעובדים בני ישראל בעניינים השפלים והנחותים. מטרת הבריאה לא הייתה שהבורא ית"ש ישכון במקומות נעלים, אלא דווקא במקומות ה"תחתונים" והנחותים, כאשר בני ישראל יקדשו ויזככו אותם על ידי עבודתם. דווקא אז תושלם תאוותו ית', שתהי' לו "דירה בתחתונים".

והנה העולם הזה הגשמי הוא מוגבל בהגבלות והגדרות שונות. ובכללות הוא מוגדר במקום וזמן. דברים רוחניים אין בהם שינויים בין הזמנים ובין המקומות, ואי אפשר להגבילם לזמן מסוים או למקום מוגדר. ולעומת זאת, כל דבר גשמי מוגבל במקום ובזמן. ומעתה תובן משמעות מה שהי' אברהם אבינו "בא בימים":

עיקר עבודת האדם אינו הקדושה שממשיך על נפשו, אלא זיכוך וקידוש ענייני העולם הגשמיים, ואחד העניינים העיקריים בעולם הגשמי הוא עניין הזמן. ועל כן צריך האדם לראות שיעשה מצוות בכל יום ויום, ובכך יקדש הוא את מציאות זמן אותו היום. וזהו שבחו של אברהם, שבא עם הימים כולם, ולא הניח יום אחד שלא האירו באור הקדושה.

"דירה" בדברים הנתונים לשינוי דווקא

והנה, ההדגשה בכתוב "בא בימים", אינה רק על עצם העבודה בעניינים גשמיים, אלא דווקא על עניינים כאלו שמוגדרים בגדר ה"ימים", והיינו שנעשים בהם שינויים מיום ליום. וכמו שכל יום אינו דומה ליום שקדם לו, כך עניינים אלו משתנים תדיר.

ישנם נבראים, שאין בהם כל כך שינויים מאז שנבראו. וכמו צבא השמים, השמש הירח וכיוצא בזה, שהם חזקים כיום הבראם ללא שינויים וחלישות (ירושלמי ריש ברכות. וראה ספר החקירה לאדמו"ר הצמח צדק ד, א. סב, א. קג, א ואילך. ועוד).

אך שאר הנבראים, הם נמוכים ונחותים יותר, ונתונים לשינויים תדיר. נבראים אלו מוגדרים בגדר ה"ימים", היינו שמשתנים מיום ליום ומזמן לזמן. ועל אברהם נאמר שהי' "בא בימים" דווקא, והיינו, שעבד את עבודתו והאיר את הברואים המשתנים והנחותים ביותר.

והטעם לזה:

עיקר עבודת האדם אינו המשכת הקדושה במקומות נעלים, כי בזה אין משום הגשמת התכלית של "דירה בתחתונים". וכמבואר בתניא (פל"ו) שעיקר עניין "דירה בתחתונים" הוא במקום "שאינו תחתון למטה ממנו". ומובן שתכלית העבודה היא להשכיח את השכינה בגוף הגשמי דווקא, ובענייני העולם הגשמיים והנחותים ביותר.

ועל כן מדגישה התורה שאברהם הי' "בא בימים". והיינו, שהוא זכה והאיר את אור הקדושה במקומות התחתונים ביותר, שנתונים לשינויים מיום ליום.

עיקר העבודה – בעניינים שאינם קבועים בנפש

ומהתבוננות ביסוד זה, יש לו לאדם לקבל סיוע וחיזוק בעבודת השי"ת. כי הנה בקיום המצוות של האדם, יכול הוא להבחין בין שני סוגים כלליים:

יש מצוות שהוא מקיימן באופן יציב וקבוע. ועל דרך משל יש מי שעוסק תדיר במצוות הצדקה, ואינו צריך להילחם ולהתייגע להתגבר על יצרו בכל פעם מחדש, אלא ליבו פתוח והוא נותן צדקה בשופי תמיד. ועל דרך זה, יש מי שמצוות קריאת שמע היא אצלו בהקפדה תמיד בלא שינויים.

אך ישנן אצל האדם מצוות שאינן מצליח לקיימן כראוי בקביעות. וגם אם עשאו כראוי, הנה לפעם אחרת כשמגיע לקיימן צריך הוא עבודה חדשה, לכופו יצרו ולקיימן.

יכול האדם לחשוב לעצמו: מכיוון שמצוות אלו האחרונות קשה עליו לקיימן, ומאידך יש מצוות שמצליח לעשותן כראוי ובקביעות, לשם מה לו להשקיע זמן ויגיעת נפש בקיום אותן מצוות ה"משתנות", ומוטב שישקיע עיקר כוחותיו בקיום המצוות ה"קבועות" ויציבות אצלו.

ויתירה מזו יכול לטעות בדעתו, אשר מכיוון שבנקל לו יותר לקיים מצוות מסוימות, הנה אות הוא שקשורות הן במיוחד אל נשמתו, שעל כן נוטה הוא לקיימן ויש לו חיות בעשייתן.

ומהפסוק "בא בימים", יש ללמוד אשר ההיפך הוא הנכון:

נשמתו של האדם קשורה וקרוכה בעיקר באותן מצוות שקשה עליו לקיימן, וצריך להתייגע ולהתגבר על יצרו בכל פעם מחדש. והוא מה שאמרו ששבחו של אברהם הי' שעבד עבודתו ב"ימים", שיש לפרש תיבת "ימים" על אותם עניינים הנתונים לשינוי מחמת נחיתות טבעו, שבהם דווקא יש לו לאדם להתייגע. כי זו תכלית בריאתו, לעמול לזכך את העניינים התחתונים והנחותים דווקא.

וכפי שהובא בסה"ק (ראה תניא אגרת הקודש ס"ז. לקוטי שיחות ח"ג בתחילתו) שלכל אדם מישראל יש מצווה הקשורה במיוחד לשורש נשמתו. והשייכות בינו לבין המצווה, "אינו בבחינת טעם ודעת מושג". ומכל מקום סימן נתון לו לאדם, שהיצר מערים קשיים וניסיונות דווקא על קיום אותה המצווה, כי קיומה הוא עיקר עבודתו ועל כן מנסה היצר להניאו דווקא ממנה.

מחשבת חוץ ח"ו!"

וזהו שמשווה המדרש בין קכ"ז שנות' של שרה לקכ"ז המדינות שעליהן מלכה אסתר, כי בשניהם היתה אותה המעלה - "כולן שוין לטובה".

להוסיף בנים לאבינו שבשמים

כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני
ליצחק
(בר, ד)

השליחות הראשונה שמצינו בתורה היא שליחות זו, ששלח אברהם את אליעזר עבדו לחרן, לקחת אשה לבנו.

ויש ללמוד מזה הוראה בעבודת האדם לקונו:

השליחות הראשונה במעלה המוטלת על האדם היא לעשות את כל התלוי בו לקיום מצות "פרו ורבו" ברוחניות - לקרב עוד יהודים לתורה ומצוות, שיתוספו עוד "בנים" לאבינו שבשמים, וכמאמר חז"ל (סנהדרין יט, ב) "כל המלמד בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו".

וכשם שאברהם שלח את אליעזר עבדו לחרן, "חרון אף של מקום בעולם" (פרש"י ס"פ נח) - כמו כן על האדם ללכת גם למקומות שהם ריקים מתומ"צ, למצוא שם עוד יהודי ולקרבו לעבודת השי"ת, עד שגם אותו יהודי יפעול גם הוא לקרב עוד יהודים לאביהם שבשמים.

הצר השווה בין שרה לאסתר

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים
שני חיי שרה
מה ראתה אסתר שתמלך על שבע ועשרים ומאה מדינה,
אלא תבוא אסתר, שהיתה בת בתה של שרה שחיותה קכ"ז
[שנה], ותמלך על קכ"ז מדינות
(כנ, א. ב"ר פנ"ה, ג)

יש לבאר תוכנו של רמז זה:

היתרון המיוחד בקכ"ז שנות חיי' של שרה הוא, כדברי רש"י (עה"פ), ש"כולן שוין לטובה" - שאף שמצד הטבע ישנם תמורות ושינויים בחיי האדם, עליות וירידות, הרי אצל שרה כל שנות חיי' היו "שוין לטובה", ללא הבדל בין עת לעת.

והשתוות זו, למעלה מהטבע, היתה גם בקכ"ז מדינות שעליהן מלכה אסתר:

בני ישראל לא היו אז במקום אחד, אלא "מפוזר ומפורד בין העמים" (אסתר ג, ח) - ב"שבע ועשרים ומאה מדינה" (שם, בתחילתו).

וזהו גודל הפלא והחידוש, שאף שהיו ישראל מפוזרים במקומות שונים ומשונים, היו "כולן שוין לטובה" לענין מסירות הנפש. וכדברי אדמו"ר הזקן נ"ע (תורה אור קכ, ד): "שכל הימים שהיו בני ישראל בסכנה מפני גזירת המן, שנמשך הזמן כמעט משך שנה, היו כולם בבחינת מסירות נפש ממש, בכל יום ובכל עת ובכל שעה, כי בכל שעה ושעה היו מוכנים למסור נפשם להריגה ולא לעבור על דת ח'ו, ולא עלה על שום אחד מהם

הידושי סוגיות

עיון ופירוש בסוגיות הפרשה

ב' גדרים בפעולת ישראל ער בני נח לקיום מצותיהם

רדיק דהרמב"ם הביא הא דרצריכים ב"נ לקיים מפני הציווי בהלכה בפ"ע / יבאר דאיכא ב' דרכים בחיוב
ישראל לתקן האומות, בדרך פעולה ודרך מקיפה, ויהיה זה בחילוק בין אברהם לשרה בנסים שבהמשך
ללידת יצחק

התורה ע"י בני, עיי' היטב שבת פח ע"א
וע"ז ג ע"א נויסוד הדבר משום הא דאמרו
(הובא ברש"י ר"פ בראשית, וראה נחומא באבער
שם י, אותיות דרע"ק אות ב) שכל מציאות
הבריאה היא בשביל ישראל והתורה כו',
ולכך י"ל דאחר שנעשו ישראל לעם וניתנה
תורה, אי אפשר שיהי' איזה ציווי ה' לבני
נח מבלי אמצעות התורה וישראל – שהם
עיקר הכל, וקיום שאר הנבראים הוא רק
מצדם, ולכן תלוי קיום שבע מצות ב"נ
בתורה ובישראל.

והנה יש לדייק במה שחילק הרמב"ם
שני הפרטים הנ"ל לב' הלכות נפרדות
(א) "צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף
את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו
בני נח", (ב) שצריך לעשות אותן "מפני
שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על
ידי משה רבינו"; וכבר נודע דחלוקת
ההלכות ברמב"ם מילתא היא וילפינן מינה

ב' הרמב"ם פ"ח מהל' מלכים ה"י
וי"א, לענין חיוב ז' מצות בני נח: "צוה
משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי
העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח. כל
המקבל שבע מצות ונזהר לעשותן הרי זה
מחסידי אומות העולם ויש לו חלק לעולם
הבא והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני
שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי
משה רבינו כו' אבל אם עשאן מפני הכרע
הדעת . . אינו מחסידי אומות העולם".
ולכא' דבריו כאן תמוהין, הא "משה רבינו
לא הנחיל התורה והמצות אלא לישראל"
כמ"ש בריש ה"י, וכיצד נשתייכו בני נח
למ"ת ולישראל, ועד שבנ"י מחוייבין לכוף
את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני
נח, והם יעשו אותן מפני שצוה הקב"ה כן
בתורה.

והנה י"ל דיסוד הדבר הוא ממה
שמציאות כל הנבראים תלויה בענין קיום

ויש לדייק בזה, דמצינו כאן ב' גדרים בענין הפעולה דישאל על בני נח לקיים מצוותיהם, שיש בזה שני דרכים כמשי"ת, ובזה מחולקים ב' הענינים שכ', דבסוף פרק יא מיירי לענין מה שישאל פועלים בעצמם על אוה"ע ע"י ההתעסקות עמם, "ויתקן את העולם כולו כו'", משא"כ בסוף פי"ב מדבר אודות הנפעל באוה"ע בעקיפין, ולא בפעולה עמהם ע"י ישראל בצורה ישירה, דפשטות הלשון "ולא יהי עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד" (שכוונתו לכללות המין האנושי, גם אוה"ע) אינו באופן שבנ"י יתעסקו עמהם. אבל מ"מ, גם באופן הב' ה"ז שייך ומתייחס לישראל, היינו דחשיב לתוצאה ממעשי בנ"י, וכדמוכח מזה שכולל באותה הלכה הן מעלת ידיעת ה' דבנ"י והן זה שעסק כל העולם כולו יהי' לדעת את ה', והיינו שזה ש"לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד" יהי' קשור ותוצאה ממצב בנ"י עצמם ומעשיהם באותו הזמן.

והם הם ב' האופנים גבי ז' מצוות ב"נ, דישנו חיוב השפעה ע"י כפי' (אם כפשוטה (כשיד ישראל תקיפה) או ע"י כפיית דברים - ראה תוי"ט אבות פ"ג מי"ד) - לקבל מצות שנצטוו ב"נ. ולבד מזה יש להם לישראל פעולה בעקיפין, שבהמשך לכפי' זו יבואו אוה"ע לידי הכרה שצריכים לקבל המצוות "מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו כו'".

ומצינו לתלות ב' גדרים הנ"ל בהמסופר בפרשתנו, "ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה ותלד לו גו'". דהנה, ידועה התמיהה בזה ממה שבכמה כתובים קודמים מפורש שלידת יצחק

נפקותות גדולות (עיי' היטב בהל' ת"ת לרבינו הזקן פ"א קו"א סק"א, ודון מינה לכאן), וא"כ יש לדון הכא, דלכאור' מזה שלא הזכיר הרמב"ם בהמשך להחיוב "לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו" שחיוב זה כולל שקבלת המצוות שלהם תהי' מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה, וכתב תנאי זה ("והוא שיקבל כו'") בהלכה בפני עצמה בהגדרת "חסידי אומות העולם", מובן, שתנאי זה הוא דין בפ"ע וצ"ע אם יש חיוב על בנ"י לכוף את כל באי העולם שיהיו חסידי אוה"ע]. אבל מאידך, מזה שהביא הרמב"ם גם תנאי זה בהמשך לחיוב דישאל לכוף כו', משמע, שאף שאין זה חלק מהחיוב הא', מ"מ, שלימות הקבלה של הבן נח (שתחלתה באה ע"י כפיית ישראל), בקיום תנאי זה שיקבל המצוות מחמת ציווי הקב"ה בתורה, אף היא כרוכה ותלויה בישראל.

והנראה בזה, דיש ב' צורות של השפעת בנ"י על אוה"ע, ובהקדם מ"ש הרמב"ם בסיום ב' הפרקים האחרונים דספר היד, בסוף הל' מלכים (ומלחמותיהם), לענין בני נח לעתיד. דבסוף פרק יא מסיים "וקבץ נדחי ישראל . . ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד שנאמר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד", ובסוף פרק יב מסיים "ובאותו הזמן לא יהי' שם לא רעב כו' שהטובה תהי' מושפעת הרבה כו' ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם שנאמר כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

אלו אינם בני ישראל אלא מאומות העולם (ע"ד הנ"ל בשרה דהיתה כאן השפעה השייכת לאומות).

ויעדיין הא גופא טעמא בעי, מפני מה הנס דלידת יצחק גרם לעוד נסים שיהי' "שחוק" . בעולם, וגם יל"ע בהשינוי בענין זה בין אברהם לשרה, דאצלה היתה פעולה זו בעולם תיכף ומיד כשנולד יצחק, ואצלו הי' זה משך זמן רב - מ' שנה - אחר כך. ועוד שינוי, דאצלה היה זה כתוצאה ממילא מלידת יצחק, בלי פעולה מיוחדת מצד שרה, משא"כ אצל אברהם הי' זה כענין בפ"ע, הולדת בנים - אוה"ע (מקטורה) באופן נסי.

וי"ף שבזה נרמזו ב' הגדרים הנ"ל בדרך התעסקות ישראל עם האומות, ובהקדים דמצינו שקודם לידת יצחק שינה הקב"ה את שמם של אברהם ושרה וע"י שינוי שמם נשתנה מזלם והיו יכולים להוליד (ר"ה טז ע"ב. רש"י לך טו, ה), ולפ"ז טעון ביאור למה נבחרו שמות שתוכנם אינו רומז כלל לענין לידת יצחק, ואדרבה, "אברהם" ו"שרה" (ביחס "לאברם" ו"שרי") מורה על השליטה על כל אומות העולם - כמבואר בסוגיא דברכות יג ע"א ד"אברם" היינו "אב לארם" בלבד, והשינוי ל"אברהם" הוא כלי הכתוב "אב המון גוים נתתיך", היינו "אב לכל העולם כולו", ו"שרי" היינו "שרי לאומתה" ("שרי לי ולא לאחרים" - רש"י לך יז, טו) ו"שרה" היינו "שרה לכל העולם כולו"; ואילו לידת יצחק ענינה הוא התחלת עם ישראל דוקא. ומשמע מזה, שענין עיקרי בלידת יצחק (ועם ישראל) הוא הפעולה (והשליטה) על אומות העולם, ובזה הוקבע ברור

בהיות אברהם בן מאה היתה דבר נסי (גם מצד שנות אברהם ולא רק מצד שרה), "הלבן מאה שנה יולד גו'", וא"כ מה הטעם שכשנולדו לאברהם עוד ששה בנים, ארבעים שנה לאחר לידת יצחק, לא נתפרש בכתוב שזהו דבר נסי ומופלא וכו'. והנראה בזה, דגבי לידת יצחק הביא רש"י ממדרש רבה עה"פ "ותאמר שרה צחוק עשה לי אלקים כל השומע יצחק לי", "הרבה עקרות נפקדו עמה, הרבה חולים נתרפאו בו ביום, הרבה תפלות נענו עמה, ורב שחוק הי' בעולם", הרי שהנס דלידת יצחק הי' באופן כזה שגרם השפעת ישועה בכל העולם, עד ששמחה ורב שחוק הי' בעולם. ובזה יובן הא דאמרו בב"מ פז ע"א "הניקה בנים שרה" . היו כל אוה"ע מרגנים ואומרים ראיתם זקן וזקנה שהביאו אסופי מן השוק ואומרים בנינו הוא כו', זימנה [שרה] את נשותיהם וכל אחת ואחת הביאה בנה עמה . . ונעשה נס בשרה אמנו כו' והניקה את כולן", דלכא"ו אם משום סתימת הטענה דאסופי מן השוק הוא הי' די שיראו שמניקה את יצחק, אי נמי שתניק עוד כמה בנים, אבל למה הוצרכה להניק את "כולן", אלא ודאי שהי' בזה ענין ותכלית נוסף, שהנס דלידת יצחק גרם לכו"כ עניני השפעה ועד ל"רב שחוק" בעולם.

ומעתה י"ל, שכשם שמצינו אצל שרה, שהנס דלידת יצחק גרם לעוד כמה נסים אצלה ובזכותה, וגם הביאו ישועה והצלה בעולם, עד"ז הוא בנוגע לאברהם, שהנס דלידת יצחק גרם לעוד נסים אצלו, שנולדו לו עוד בנים בדרך פלא ונס (לאחרי ש"אברהם זקן בא בימים"), ובנים

היסוד דלעיל בריש הדברים שישראל הם עיקר ומטרת כל שאר הברואים כו'. ועפ"ז יש לומר, שזהו תוכן ענין הנסים שבאו בהמשך ללידת יצחק שגרמו שיהי' "רב שחוק" . בעולם", שעיי"ז הודגש ענין השררה שלהם על העולם כולו, שהם הגורמים שתהי' ישועה בעולם, שדבר זה נעשה ע"מ שזרעם בני"י יוכלו לפעול על אוה"ע, שלזה היתה פעולה מיוחדת מן השמים שגם אוה"ע יכירו וידעו דבר זה גופא שעיקר מציאותו של העולם כולל מציאותם דב"נ הוא ישראל [ועיי' זבחים קטז ע"א גבי מ"ת לעיני כל האומות כו' וכרוך לכאן]. וב' גדרי ההשפעה הנ"ל על

האומות הם הם ב' האופנים כאן דאברהם ושרה, דאצל אברהם, "אב המון גוים", מודגשת שייכות וקירוב ל"המון גוים", ולכן גם ההשפעה הנסית בהם היתה ע"י פעולה מיוחדת מצדו (ולא בדרך ממילא) – "ויוסף אברהם ויקח אשה גו' ותלד לו גו'" (ומטעם זה לא באה בקירוב זמן להולדת יצחק אלא לאחר זמן, כי בזה מודגש שבאה בדרך פעולה חדשה), משא"כ שרה שהיא "שרה על כל", ה"ז גדר של שררה ומלכות ממרחק ומלמעלה, שהמלך הוא מובדל מעמו, ולכן פעולת שרה על אוה"ע שבאה יחד עם לידת יצחק היתה בצורה עקיפה בריבוי ברכות באוה"ע.

סייעתא דשמיא ועזר מהקב"ה

מקבל עזרה? – מעם ה'!

וראה פרי טוב בעמלו והצליח בהן. ובודאי ובודאי שגם פעולות אלו נכללו בציווי התורה - שהוא גם נתינת כח - להעלות בקודש. וכיון שזוהי הוראת תורת-אמת, אין כל ספק שישנם הדרכים והאמצעים למלאות הציווי, ולא עוד אלא מתוך שמחה ובהוספה.

ואף על פי שכותב הסעמים לשלילה, כנ"ל, הרי הבטיחה תורה בכל כיוצא כזה אשר הקב"ה עוזרו. ואף שאפשר שאולי נשתנו הדרכים והצנורות שבדרך הטבע, הרי נאמר "ותשועה ברוב יועץ", ויתיעץ בעסקני אנ"ש. . ואז בודאי אשר חפץ ה' בידם יצליח למצוא הדרך...

...לסיכום הדבר: בודאי יוסיף בבטחון בה' שיצליח בפעולותיו וגם בדרכי הטבע, ומתוך בריאות וטוב לבב ימשיך בהן כעד עתה, וגם בהוספה, וזה יוסיף גם בהצלחת הפעולות...

(מכתב מיכ"ה חודש אלול ה'תש"מ, נדפס בלקיטי שיחות ח"ט עמ' 680)

...בהנוגע לכתבו שאינו מקבל עזר וכו', הנה, לכל לראש בודאי שבכל כאו"א מהעובדים במלאכת ה' חינוך על טהרת הקדש. . מתקיים בפועל מ"ש עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ [שיש לפרש בזה, עושה מלשון עשי' וכפי', אשר כופה ומשדד ה' העלמות והסתרים שבטבע, ועד לאופן שנתהפכים למסייעים, וכענין ימי הפורים דאזלינן מנייהו שעמי הארץ מתייהדים וגו' ונהפוך הוא וגו'. ובודאי לדכוותי' שראה זה במוחש בעבר הקרוב, אין צורך לאריכות ולהביא ראיות לדבר הפשוט].

תקותי שמ"ש בחותם מכתבו, בהנוגע לעצמו - הנה מתאים להכתוב לעיל - "הגיע" העזר מן ה' גם בו ופועל פעולתו.

(אנרות קודש ח"ב עמ' קצ)

להמשיך ולהעלות בקודש!

במענה למכתבו, בו כותב אודות חלקו הטוב שניתן לו בהשגחה פרטית מהשי"ת, התעסקות בהפצת התורה והיהדות בכלל ובשטח פעולותיו בפרט, ומסיים בשאלה, בקשר עם צמצום העזר בזה וכו', אם להמשיך בפעולותיו.

מובן וגם פשוט, שאפילו אילו היתה השאלה באם להתחיל בפעולות אלו במצב הנוכחי, ה' המענה ברור שצריך להתחיל, כיון שמצות ואהבת לרעך כמוך כלל גדול בתורה, ואפילו טובה ליחיד צריך להשתדל ולעשות ככל האפשר ויותר, ומכל שכן טובה לרבים. על אחת כמה וכמה שנמצא באמצע הפעולות

המענה לשאלה "מאין יבוא עזרי"

נכון הדבר, כפי שכותב בסוף מכתבו, ש"עזרי מעם ה'", וכפי שהמדרש אומר ששיר למעלות זה אמר יעקב אבינו כשהלך לחרן והציב לעצמו את השאלה: "מאין יבוא עזרי?", וענה לעצמו ש"עזרי מעם ה'", ולכן התקיים בו אחר כך "ויפרוץ האיש מאוד מאוד".

והשי"ת יצליחו שבקרוב יוכל לבשר בשורות טובות שרואה השגחה פרטית בהצלחה בענינים גשמיים וגם הצלחה בענינים רוחניים, וכפי שאמרתי לו בהיותו כאן, גם הצלחה בעסקנות ציבורית.

(תרע"ט באנרות קודש ח"ב עמ' שסז)

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

"להוציא יקר מזולל"

"סיפרו לך סיפור על כמה אנשים, ולא חשת את תוכן הענין. יש ישי דרך לפעול [בענין זה], בכל ההתעסקויות שלך שתהיה לך נשיאות חן והצלחה, עשה כל שתוכל להציל נשמות עשוקות, 'לעשות יהודים', שיקויים מה שכתוב "להוציא יקר מזולל כפי תהי", שהתפילות שלך תתקבלנה והברכות שלך תתקיימנה"

אין מושג כזה דבר 'פשוט'

מורנו הבעש"ט נ"ע אמר אשר כל פתגם שהאדם שומע, באמת הוא דבר ד', שהאדם השומע את הפתגם, יכול לקבל איזה תועלת בעבודת השם, גם בדברים פשוטים.

הרבי - רבינו הגדול [-אדמו"ר הזקן, בעל ספר התניא והשלחן ערוך] - אמר אין מושג כזה דבר 'פשוט', אולם האדם עושה שהענינים יהיו חולין [הנחזים לפשוטים], אולם כל דבר כפי שהוא בשרשו הוא אינו 'פשוט', זוהי חיות אלקית.

כל מילה וכל פסיעה של האדם היא בהשגחה פרטית ומשלימה את הכוונה העליונה ית', וכתוב מד' מצעדי גבר כווננו וגו', כל פסיעה של האדם הי' תחלה במחשבה הקדומה וכמאמר "צופה ומביט עד סוף כל הדורות", וכולם נסקרים בסקירה אחת, שהם שני הפכים בנושא אחד הצפ"י וההבטה הפרטית בכל מעשי בני אדם ותנועותיהם וכל הנבראים כולם, ועם זה הכל בא בסקירה אחת.

"סיפרו לך סיפור על כמה אנשים, ולא חשת את תוכן הענין"

חתני רמ"מ שי' הכהן [הורנשטיין] סיפר לי בשם חתני הרב רמ"מ שי' [-כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע] אשר ידידי סיפר לו כי בהבית הכנסת שהוא מתפלל ישנו אחד (כמדומה סטודנט) אשר הי' רחוק מיהדות, והתנכר עם עלמה אחת גם כן כמותו שהיתה רחוקה

מיהדות, ולבסוף השתדכו ביניהם והתחילו לנהוג בחיים יהודיים, וההורים שלו או שלה הם מתבוללים ואינם חפצים בזה, וקנה לו משאית ומוביל סחורה ומזה הוא מתפרנס, אמנם מענייני יהדות אינם יודעים או שיודעים רק מעט מזער.

בלילה העברה ראיתי את הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [מוהרש"ב נ"ע, שנסתלק כמה שנים קודם לכן] ואחרי דיבורים שונים אמר לי: "התזכור מה שספרתי לך במענטאן (זה הי' בשנת תרע"ב) מה שאמר הבעש"ט (והוא המאמר הנ"ל בתחלת המכתב הזה), סיפרו לך סיפור על זוג צעיר, ולא חשת את תוכן הענין. יש לך דרך מי לפעול [בענין זה], בכל ההתעסקויות שלך תהי' לך נשיאות חן והצלחה, עשה כל שתוכל להציל נשמות עשוקות, 'לעשות יהודים', ויקויים מה שכתוב "להוציא יקר מזולל כפי תהי'", שהתפילות שלך תתקבלנה והברכות שלך תתקיימנה".

על כן יכתבו לי בפרטיות מהצעירים האלו מי המה ויוודע איך הנהגתם ואם יודעים המה מענין טהרת המשפחה ואם שומרים זאת, וכמובן אשר המה לא ידעו מאומה... מהאמור לעיל מבין ידידי עד כמה נוגע הוא להשתדל בכל המיני אפשרות לבוא במגע עם אברכים וצעירים להוציא יקר מזולל כאמור.

"אחיי המה, אתם עמם הנני מקושר בהתקשרות תמידית"

על דבר הרחבת המכינות נדבר אי"ה פנים, ובמשך הזמן תוכל להכין [א]יזה הצעה בסדר מסודר בעניני סדר המכינות כפי שכתבתי במכתב הא', אמנם מה שאתה כותב "ובד"כ אין אצלינו עדיין בעלי מס"נ כאלו שלא יתחשבו כלל אודות עצמם", באמת הנה זה מחסור גדול ולכל לראש צריכים בעזרתו ית' להעמיד כאלו, שיהי' להם כח זה לעבדה ולשמרה.

דיבור אחד אמרתי בי"ב [תמוז] שנה זו, ודיבור זה הי' צריך להיות נקבע בלב השומע, "כי כל אלו המיוחדים עצמו לעבודה עם הזולת, להרביץ תורה ביראת שמים, ולקרב אל חינוך של חסידות, אחיי המה, אתם עמם הנני מקושר בהתקשרות תמידית".

(אגרות קודש ח"ב עמ' תקלז-ט)